

Арабаджисв Д. Ю.,
доктор політичних наук, доцент,
завідувач кафедри загальноправових та політичних наук
Національного університету «Запорізька політехніка»

Сергієнко Т. І.,
кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри загальноправових та політичних наук
Національного університету «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ І СТАНОВЛЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Актуальність обраної теми обумовлена тим, що на сучасному етапі розвитку виникає потреба переосмислення суті соціальних інститутів та змін у політичній системі українського суспільства, що відбуваються в умовах гібридної війни. Сучасна гібридна війна, яка відбувається в Україні перетворилась на один з основних інструментів досягнення геополітичного домінування, де особливим різновидом зброї є інформація, а боротьба ведеться за цілеспрямовану зміну індивідуальної, групової та масової свідомості, за політичну й електоральну поведінку [3, с. 21]. Дослідженню різних аспектів розвитку політичної системи сучасного українського суспільства присвячено велику кількість наукових праць, таких науковців як: В. Бабкін, О. Бабкіної, В. Горбатенко, І. Кресіна, Ю. Мацієвський, П. Мироненко, М. Михальченко, С. Наумкіна, Ф. Рудич, В. Смолянюк, О. Кіндратець та ін. Зарубіжні дослідники Д. Ласіка, М. Маклюєн, Дж. Н. Маттіс, Френк Г. Хоффман у перше тією чи іншою мірою розкрили феномен «війни гібридного типу» та проаналізували її складові. Щодо вивчення особливостей як в історичному так і в сучасному контекстах гібридну війну

досліджують В. Горбулін, В. Горовенко, Є. Дикий, О. Литвиненко, Б. Парахонський, М. Требін, Г. Яворська, Л. Залізник, Т. Ісакова, С. Козиряцька, М. Лазарович, Г. Почепцова, І. Рущенко, В. Тарасюк та ін.. Окремим аспектам гібридної війни та її інформаційної складової приділено увагу в працях В. Гулая, В. Гусарова, Н. Ніколаєнко, Г. Щедрової. В наукових дослідженнях цих видатних вчених досліджується вплив гібридної війни на політичну систему суспільства та навпаки. Проте, з урахування тих подій які відбуваються в нашій державі залишається потреба в подальшому дослідженні політичної системи та змін які відбуваються в сучасному суспільстві.

Характерною ознакою сучасного стану в Україні є невпевненість класів та соціальних груп у майбутньому держави. Даний період супроводжується важкими катаклізмами свідомості, своєрідною її кризою. Під час вивчення кризової свідомості постають дві проблеми. Перша проблема – настрої неминучості та песимізму. К. Ясперс, пояснюючи оптимізм «перехідного» XVIII століття, вважав, що песимістичному баченню світу протистоїть «Бачення теперішнього, – пише він, – такою самою мірою залежить від сприйняття минулого, як і від прогнозування майбутнього. Наші думки про майбутнє впливають на те, яким ми бачимо минуле й сьогодні» [5, с. 155]. Масштабні соціально-економічні й культурні зрушення, пов'язані зі зміною системи цінностей, зумовлюють зростання явищ кризової свідомості. Друга проблема належить до сфери «діагностики» кризової свідомості, можливості вивчення її за допомогою конкретно-соціологічних засобів. Тож, важливим чинником процесу українського державотворення в сучасних умовах є рівень суспільної свідомості, багаторічна робота по патріотичному та інтернаціональному вихованню населення.

На думку фахівців, у суспільстві до краю знизилась критична здатність розуму. Тотальна психологічна обробка засобами

масової інформації розмила здатність критично й розумно сприймати дійсність [1, с. 75]. Тож, необхідною передумовою вирішення багатьох практичних питань українського державотворення полягає у виробленні зовнішньополітичної стратегії держави, визначення шляхів та пріоритетів розбудови в Україні повноцінної, функціонально-ефективної правової держави і структур громадянського суспільства. Таким чином, з урахуванням вищезазначеного необхідно акцентувати увагу саме на тому, що призначення політичної системи полягає у забезпеченні інтеграції сучасного суспільства, розробки та реалізації загальної мети. Під «політичною системою» як правило розуміють різні політичні явища які відбуваються в суспільстві. Термін «система» який досить активно використовується в політології, був запозичений з електроніки й кібернетики американськими вченими Г. Алмондом, Д. Істоном, В. Мітчеллом. Вони вважали, що за допомогою цієї категорії, яка є універсальною, можна скласти уявлення про суспільство у вигляді його абстрактної, спрощеної моделі чи окремих елементів. Основним компонентом політичної системи є держава. Крім неї, у політичну систему суспільства входять законодавча, судова, виконавча системи, центральні, проміжні, місцеві системи управління, політичні партії, профспілки, асоціації, ініціативні групи, групи впливу й тиску, соціально-політичні рухи та інші об'єднання, змістом діяльності яких є політичні процеси. Також, зазначимо, що в сучасних умовах становлення політичної системи та інститутів громадянського суспільства відбувається складно та суперечливо, як в політичній, економічній, соціальній так і духовній сферах. Тож, специфіка сучасної України, полягає в тому, що в даний час перед нашим суспільством стоять задачі вирішення яких традиційно пов'язано із зміцненням національної держави. Сприймавши цінність національного в період сучасної кризи національно-державної парадигми, українське суспільство

розривається між потребою і необхідністю адаптації до глобальних тенденцій світового розвитку. У результаті, порушується єдність національних і цивілізаційних компонентів української ідентичності. Від того, яким образом і коли воно буде відновлено, багато в чому залежать перспективи української національної держави і стійкого економічного розвитку. Тож, реалії сьогодення свідчать, що існування власної держави ще не є гарантом свободи нації. Без формування певного типу культури, який би став основою державності, ускладнюється процес досягнення повноти національного самоусвідомлення за умови власної держави. Саме тому національний фактор відіграє сьогодні визначальну роль у формуванні духовно-світоглядного змісту системи ціннісних орієнтацій.

Також, зазначимо, що найважливішими проблемами Української держави є інтеграція суспільства, співвідношення особи і суспільства, національної й суспільної свідомості. Як свідчить історичний досвід, процес державотворення ґрунтується не тільки на об'єктивних факторах, але також, потребує певного духовного рівня суспільства, усвідомлення потреби в створенні умов процвітання і розвитку держави як необхідного для його існування і функціонування інституту. В умовах гібридної війни особливо гостро відчувається проблема національної єдності, вирішення якої здатне мобілізувати зусилля суспільства на розв'язання поточних і перспективних проблем [2, с. 13]. Ідея української єдності – це ідея символічної єдності, яка вимагає для свого підтримування символічних засобів, побудованих на ґрунті механізму катарсису [4, с. 17]. Головною умовою сучасного процесу українського державотворення є національна згуртованість громадян, що проживають на території України, усіх національностей. Вважається, що в єдності – сила народу, що без єдності народ нічого не зможе досягти. Але єдність народу неможлива без певного ідеологічного забезпечення, повинна бути

якась ідея чи комплекс ідей. Отже, для того, щоб, об'єднати народ потрібно перш за все здолати існуючі стереотипи суспільства. А здолати ці стереотипи необхідно тільки ідеями, визначальний комплекс яких уже сформульований і належить до арсеналу українського націоналізму та ідеології національно-визвольної боротьби. В свою чергу, національна ідея – як концентрований вираз світосприйняття і світорозуміння, моралі і етики, ідеалів і життєвої практики – повинна мати глибоко національний, гуманістично-демократичний характер, а тому має формуватися на єдності народу.

Таким чином, основний напрям становлення й розвитку політичної системи України в умовах гібридної війни є побудова демократичної соціальної правової держави; розбудова громадянського суспільства, подальший розвиток й вдосконалення політичних відносин, політичних принципів та норм із політичними системами інших країн; зростання політичної свідомості та політичної культури суспільства і особи. Також, зазначимо, що одним із основних напрямів і перспектив формування політичної системи в Україні слід віднести і вдосконалення діяльності засобів масової інформації, тому що саме за їх допомогою відбувається формуванні політичної свідомості й політичної культури сучасного суспільства.

Література:

1. Арабаджієв Д.Ю., Сергієнко Т.І. Особливості розвитку сучасного інформаційного суспільства в Україні в умовах політичної конфліктності // The 2 nd International scientific and practical conference «Scientific achievements of modern society» (October 9-11, 2019) Cognum Publishing House, Liverpool, United Kingdom. 2019. С. 74-79.
2. Арабаджієв Д.Ю., Сергієнко Т.І. Маніпулювання свідомістю суспільства в умовах інформаційної та гібридної війни в

- Україні // Гілея: науковий вісник. К.: «Видавництво «Гілея», 2019. Вип. 146 (№ 7). Ч. 3. Політичні науки. 109 с. С. 12-15.
3. Дорошкевич А.С. Гібридна війна в інформаційному суспільстві. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2015. № 2 (25). С. 21-28.
 4. Солонько Л. Імперська складова «Української ідеології» та пострадянська бюрократія. *Політична думка*. 2001. № 1-2. С. 13-28.
 5. Ясперс К. Смысл и назначение истории / Пер. с нем. М.: Политиздат., 1991. 528 с.

Бадер А. В.,
кандидат історичних наук, доцент,
директор навчально-наукового інституту історії,
міжнародних відносин і соціально-політичних наук
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»
м. Старобільськ, Луганська область, Україна

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ФАКТОР У ВІЙСЬКОВОМУ КОНФЛІКТІ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ЗБРОЙНОГО НАСИЛЛЯ

З 2014 р. Україна втягнута у збройне протистояння, що розгорнулось на нашій території, подається опонентом як громадянська війна, однак на практиці є сучасним видом збройної агресії. Зазначений вид збройного насилля в період підготовки та проведення базується на інформаційному компоненті. Саме сучасні засоби комунікації, розповсюдження доступу до мережі Інтернет, поява та шалена популярність соціальних мереж надали